

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОЄВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези І Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ Гайдусь А.Ю.	83
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ЛІКАРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Галкіна Т. М.	86
ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ Гнатовська К.С.	89
АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ОТРИМАННЯ ОСВІТИ В СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ Гончарова О.С.	93
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ Довженко Т.О., Небитова І.А.	97
ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ Довченко Н.В.	102
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ Донченко О.В.	107
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ Смець А.А., Коваленко О.М.	111
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОРТРЕТ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО І. Ф. ПРОКОПЕНКО Захарченко В.П., Коробкіна О.Г.	115
ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ Зеленська Л.Д.	119
ПОКЛИКАННЯ: РЕКТОР-НАСТАВНИК Золотухіна С.Т.	127
ІВАН ФЕДОРОВИЧ ПРОКОПЕНКО ТА РОЗВИТОК ВАЛЬДОРФСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ Іонова О.М.	131
MASTERS' PROFESSIONAL TRAINING ON SPECIALTY 016.02 «SPECIAL EDUCATION. OLIGOFRENOPELAGOGY» IN H.S.SKOVORODA KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY Казачінер О.С., Бойчук Ю.Д., Галій А.І.	136
ПОНЯТТЯ «ВИКОНАВСЬКА КОНЦЕПЦІЯ» У ПРОБЛЕМНОМУ ПОЛІ МУЗИКОЛОГІЧНОГО СЕМАНТИЧНОГО ЗНАННЯ Калашник М.П.	140

АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ОТРИМАННЯ ОСВІТИ В СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ

Гончарова О.С.

кандидат історичних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна, e-mail: olia.goncharova2016@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6915648>

Сучасний світ стрімко розвивається, висуваючи високі вимоги всім членам суспільства. Виникає потреба в креативних людях, здатних аналізувати свої дії, самостійно приймати рішення, прогнозуючи їхні можливі наслідки, мати почуття відповідальності за долю країни та її соціально-економічне процвітання. Сформувати ці навички покликана система освіти, до якої входить дошкільна, початкова, середня, середня професійна та вища освіта. Поряд з цією системою існує безліч можливостей набути додаткові знання та компетентності. Запорукою того, що особистість скористається цими можливостями, є формування в здобувачів освіти універсальних навчальних дій, що створюють основу для самостійного успішного засвоєння нових знань, умінь та компетентностей, включаючи організацію засвоєння нових знань, тобто вміння вчитися. Це закладає основи для подальшого розвитку особистості, здатності здобувати освіту самостійно протягом життя.

Одним із джерел формування навичок та умінь особистості, де знадобиться вміння створювати власний алгоритм здобуття освіти, є навчання за допомогою відкритих освітніх ресурсів. Глобальна комп'ютеризація сучасного суспільства вплинула на ступінь свободи вибору та отримання інформації. У сучасному світі перед людиною відкрилися небувалі досі можливості стати всебічно освіченою особистістю, засвоїти інформацію, яка досягла небачених масштабів та завдяки технічним засобам долає всі межі. В умовах суспільства знань найбільш важливим завданням є підготовка людини до сприйняття та обробки великих обсягів інформації; завдання оволодіння сучасними засобами, методами та технологією роботи з нею. Затребуваним є

певний рівень культури освоєння інформації. Уже найближчим часом доля кожного залежатиме від того, наскільки ефективно він здатний знаходити, отримувати, адекватно сприймати та продуктивно використовувати інформацію. Процес формування інформаційної культури особистості має бути безперервним протягом усього періоду активної діяльності людини, а результатом його має стати здатність цілеспрямовано створювати та вдосконалювати власне інформаційне середовище та використовувати його для самореалізації.

Загальноприйнятним у науковому середовищі є таке визначення відкритих освітніх ресурсів: «освітні або наукові ресурси, розміщені у вільному доступі або забезпечені ліцензією, що дозволяє їх вільне використання або переробку. Відкриті освітні ресурси включають повні курси, навчальні матеріали, модулі, підручники, відео, тести, програмне забезпечення, а також будь-які інші засоби, матеріали або технології, використані для надання доступу до знань». Про відкриті освітні ресурси як про один з найперспективніших напрямів модернізації освіти вперше заговорили після того, як у 2001 р. Массачусетський технологічний інститут відкрив вільний доступ до матеріалів своїх навчальних курсів (Open Course Ware) на порталі <http://ocw.mit.edu/>. Однак сам термін «відкриті освітні ресурси» був сформульований пізніше, під час Конференції ЮНЕСКО «Вплив відкритих освітніх курсів на вищу освіту в країнах, що розвиваються» (1-3 липня 2002 р.). Відкритість освітніх ресурсів і визначила ту увагу, яка приділялася їй продовжує приділятися їм на багатьох міжнародних форумах і в публікаціях. Комюніке Всесвітньої конференції ЮНЕСКО 2009 р. з вищої освіти говорить: «Відкриті освітні ресурси та ІКТ дають можливість розширити доступ до якісної освіти, особливо коли відкриті освітні ресурси безперешкодно використовуються спільно багатьма країнами та установами вищої освіти». Збільшення попиту на такий освітній продукт та розширення пропозиції обговорювались й під час Світового Конгресу з відкритих освітніх ресурсів, що проходив 2012 р. у Парижі. Метою Конгресу був вплив на формування програм

в державах-членах ЮНЕСКО та заклик до урядів надавати підтримку в розробці та застосуванні відкритих освітніх ресурсів на національному рівні. У Конгресі взяли участь міністри освіти та керівники урядових структур, які схвалили Паризьку Декларацію та домовилися підтримувати розвиток та застосування відкритих освітніх ресурсів.

Більшість учасників академічної спільноти поділяє ідею про те, що інформація та знання повинні поширюватися вільно, розширюючи доступ до знань та підвищуючи якість освіти. Провідна роль у формуванні вільного освітнього ресурсу належить університетам – визнаним та авторитетним джерелам освітніх та наукових матеріалів. Провідні університети світу мають власні відкриті освітні середовища, у яких розміщують освітні ресурси. Іноді університети об'єднуються для створення єдиного відкритого освітнього середовища. Та й міжнародні організації не лише ініціюють і підтримують розробку відкритих освітніх ресурсів, а й самі є активними розробниками останніх. Розробляють їх і деякі приватні компанії.

Дедалі більше людей знаходять і використовують відкриті освітні ресурси. Найчастіше такі ресурси використовуються в незміненому вигляді. Вони служать джерелами інформації, доповненням до навчальних матеріалів у процесі навчання чи самоосвіти. Є багато переваг цього виду навчання. Якщо мова йде про освітні курси, за результатами яких здобувач отримує сертифікат про набуту спеціальність, то час навчання можна обирати самостійно. Є загальне заняття, яке проводиться у вечірній час, і є завдання для самостійного виконання, а звіти пишуть у спільних чатах або в закритому розділі сайту. Якщо заняття було пропущено, його запис можна подивитися у зручний час, а також виконувати завдання й надсилати звіти в будь-який зручний для здобувачів час. Незалежно від місця перебування – вдома чи на відпочинку, лише б був доступ до інтернету, можна не переривати навчання. Авторами розміщених у вільному доступі курсів є не тільки теоретики, як у класичному освітньому процесі, а й практики, фахівці різних рівнів.

Таким чином, інформаційна революція, виникнення «інформаційного

суспільства» і «суспільства знань» кардинально змінюють життя і спосіб існування всього світу, здійснюють вплив на розвиток світової і національної економіки. Тому ця проблема стає однією з головних для наукових і ділових кіл, бізнесу, багатьох міжнародних організацій і всіх освічених людей. З огляду на це для України на сьогодні вагоме значення має формування загальнодержавної політики щодо підтримки відкритих освітніх ресурсів, ліцензування такого освітнього контенту та забезпечення авторських прав. Не менш важливим є створення баз даних та обміну інформацією щодо чинних освітніх ресурсів, створення якісного освітнього продукту та сприятливих умов його використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Atkins D. E., Brown J. S., Hammond A. L. A review of the open educational resources (OER) movement: Achievements, challenges, and new opportunities. *Creative common*. 2007. P. 1–84.
2. Кавалеров В. Індивідуалізація освіти в контексті суспільства знань. *Філософія освіти*. 2012. № 27. С. 184–191.
3. Каращук М. Г. Освіта в суспільстві знань. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. К., 2010. Вип. 19. С. 297–309.